

ЧАС ЗБИРАТИ КАМІННЯ

За останні три десятиліття в Україні накопичилась сила-силенна невивчених уроків. Вчасно не були розв'язані поставлені Кліо завдання: політичні, економічні, культурні, воєнні. Через невігластво, зраду і наївність вищого політичного і державного керівництва щодо реалістичної оцінки істинних намірів Московії стосовно України, через підступні дії п'ятої колони українське суспільство нині розплачується життям десятків тисяч своїх громадян, втратою території. Не були взяті до уваги тривожні сигнали, які тридцять років тому, в переддень творення Української держави, почали надходити з «первопрестольної».

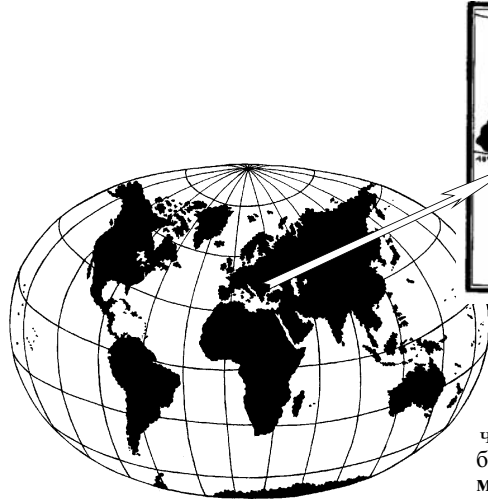
Починалося з невинних, на перший погляд, кремлівських лестощів. Так, у грудні 1990 року тодішній перший заступник Міністра оборони СССР маршал Михайл Моїсєєв на сесії українського парламенту констатував: «Юнаки з України становлять основу нашої армії. Їм насамперед довіряємо найскладнішу бойову техніку, яка належить до стратегічних ядерних сил. Значну частину офіцерського корпусу становлять також українці, оскільки характеру цього народу притаманні такі риси, як чесність, відповідальність, талановитість, господарність, доброта, турбота про людей. У скрутну хвилину на них можна завжди поклястися».

СССР уже трішав по всіх швах, тож українці на солдафонські загравання маршала не повелися. Однак народні депутати у Верховній Раді мало дослухались до рекомендацій Спільки офіцерів України, створеної 27-28 липня 1991 року, акурат за місяць до відновлення Незалежності. Хоча саме завдяки СОУ ймовірно значною мірою охолов запал керівництва СССР застосувати советські збройні сили проти України.

На початку 1990-х Спілька офіцерів була тією структурою, котра уможливила створення ЗС, НГУ, СБУ та інших силових елементів Української держави. Це дозволяло українським дипломатам упевнено почувати себе в перемовинах з керівництвом СССР, а згодом і РФ.

Тим часом тривожні сигнали продовжували надходити. 24 жовтня 1991 року на сторінках «Незалежної газети» з'явилося інтерв'ю з першим віце-прем'єром України Костянтином Масиком, який звернув увагу на тривожний сигнал від російського керівництва: «Сльцин обговорював з військовими можливість ядерного удару по Україні». Наступного дня в «Известиях» була оприлюднена реакція Бориса Сльцина на інтерв'ю українського віце-прем'єра: «Я обговорював цю можливість з військовими, і для неї немає технічних можливостей».

Через місяць, 2 грудня, до Володимира Крижанівського, Надзвичайного і Повноважного Посла України в Росії завіта-

ла Галина Старовойтова, російська політична та громадська діячка, правозахисниця, щоб поздоровити пана Крижанівського з результатами референдуму. Вона розповіла, що в жовтні зустрічалася з Сльциним і повідомила його, що за її даними референдум в Україні дасть значно більше двох третин голосів виборців. «Ви розумієте Борисе Ніколаєвичу, ВОНИ – ПІДУТЬ», – зацитувала Старовойтова саму себе. Її, передусім стурбувало, що «ВОНИ – ПІДУТЬ». Реакція Сльцина на повідомлення Старовойтової ще цинічніша: «Галино, у нас зараз головне завдання – викинути «міченого» (Михайла Горбачова. – О. Р.). А ми їх потім скрутимо».

Така відверто антиукраїнська позиція найвищого керівництва Росії знайшла своєрідне підтвердження – наприкінці травня 1992 року колишній начальник 1-го Головного управління КГБ СССР Леонід Шебаршин в інтерв'ю журналові «Штерн» змалював майбутнє Росії: «Ця країна може жити лише за екстремальних ситуацій: від диктатури до анархії і знову назад до диктатури. Ніхто не може сказати: хто прийде після Сльцина. Але в одному я впевнений, що це буде диктатор».

Того ж року в розмові з Володимиром Крижанівським на адресу України прозвучала неприхована погроза від тодішнього впливового народного депутата Верховної Ради РРФСР Сергєя Бабуріна: «Або Україна знову возз'єднається з Росією, – або – війна». І тільки-но вражений український Посол взявся говорити про співпрацю двох незалежних держав, як «старший брат» різко обірвав: «Ні. І якщо не станеться нове возз'єднання, конфлікти між Україною та Росією будуть завжди».

Ще одна прикметна історія. У травні 1992 року тодішній начальник Управління військової контррозвідки СБУ полков-

ник Олександр Скіпальський (член Проводу СОУ) надіслав доповідну на ім'я Міністра оборони України Костянтина Морозова. Автор документу звертав увагу на відсутність військових частин на сході України та вказував на небезпеку, пов'язану з цим: «За отриманими даними, у найближчий період часу сили колишнього Центру можуть висунути та насаджувати ідею відокремлення від України Донецької та Луганської областей на території яких розташовані вугільні басейни, виявлено запаси золота, зосереджено потужний економічний потенціал та великі людські ресурси... Водночас для можливої озброєного захисту зазначеного регіону та впливу на внутрішню обстановку на сьогодні наявних сил явно недостатньо...». Олександр Скіпальський запропонував «...розгорнути на східному напрямку армійський корпус бодай з трьох дивізій».

Пропозицію щодо створення армійського корпусу на східному напрямку тодішній Міністр оборони підтримав. Він дав розпорядження начальнику ГШ ЗСУ подати пропозиції щодо формування АК. Робота розпочалась. На жаль, через незгоду з вищим політичним керівництвом Української держави у питаннях Криму та розподілу Чорноморського флоту Костянтин Морозов добровільно подав рапорт про відставку. Його місце зайняв Віталій Радецький. Після нього Міністерством оборони керували Шмаров, Кузьмук... Президента Кравчука замінив президент Кучма. Верховними головнокомандувачами були Ющенко, Янукович, Порошенко. Та боронити Схід України почали щойно 2014 року.

Бо через політичну наївність, кволість (радіше відсутність) державної політики дерусифікації, нічим не виправданий пацифізм українських керманів, через розкрадання, зраду і злочинне недбалство політичної верхівки упродовж останніх тридцяти років по суті був знищений військово-технічний потенціал держави. Тільки-но тепер, під час повномасштабної російсько-української війни, приходить розуміння прорахунків. Та й то не завгли.

«Припинити стріляти» замало аби настав мир. 1 червня Володимиру Зеленсь-

кому довелося визнати: «Ситуація дуже складна, 60-100 солдатів на день гинуть в бою та близько 500 людей отримують поранення в бою». А вже через тиждень, 9 червня, радник керівника Офісу президента Михайло Подоляк заявив, що втрати українських військових вже становлять від 100 до 200 людей щодня.

11 червня під час зустрічі з виборцями у Лос-Анджелесі Байден заявив: «Я знаю, що багато людей думали, що я, можливо, перебільшую, але я знав, і у нас були дані на підтвердження цього, що він (Путін. – О. Р.) перейде кордон. Не було жодних сумнівів. І Зеленський не хотів цього чути, і багато хто з людей теж».

Безумовно, творчій людині, акторові, напевно, важко усвідомити, що для України існує загроза війни. Можна припустити, що український президент не хотів чути про можливу військову агресію, не бажав вірити у ймовірність трагедії. Для політика віктимна поведінка згубна – бо в результаті не лише він може опинитися в ролі жертви. Але й держава, яку представляє.

На згадану червневую заяву американського президента Зеленський зреагував несподівано різко: «Було б справедливо, якби вони (європейські лідери. – О. Р.) задалегідь прислухалися до мене як до глави Української держави, якби вони прислухалися до того, про що ми попереджали. Я маю на увазі превентивні санкції, щоб не почалася війна, представлення нашої стратегії щодо Чорного моря, будівництво Чорноморського флоту з країною-партнером». Мовляв, Україна завчасно попереджала про загрозу блокади Чорного моря Росію, говорила і про ракетну програму для України.

Полемізувати у стилі хуцпи з Байденом в нинішній ситуації не зовсім коректно. Американський президент своєю чергою міг нагадати про прорахунки в оборонній політиці Української держави за останні 2,5 роки.

Але ми не про це. Україна від західних партнерів наразі отримала лише 10 відсотків зброї, яку просила для протистояння російському агресорові. Тож слід ефективніше нагадувати Заходу, як під тиском і наполяганням/умовлянням США наша держава повністю, фактично без належної компенсації, відмовилася не лише від ядерної зброї і засобів її доставки, але й ракетноносії авіації та крилатих ракет авіаційного базування вартістю в десятки мільярдів доларів. У висліді з початком розв'язаної режимом Путіна війни українці виявилися беззахисними від ракетних ударів з території Росії, Білорусі та акваторії Чорного моря.

Невеличкий екскурс у минуле. 1992 року українські ВПС мали 1100 бойових літаків. Лише армійської ракетноносії авіації налічувалось близько 30 літаків Ту-16, 96 Ту-22 різних модифікацій (в т.ч. розвідки і РЕБ), 23 Ту-95, 19 Ту-160. Значними були арсенали авіаційних крилатих ракет: Х-55 (1068 шт), Х-22 (423 шт). Крім того, Україна отримала зі складу ЧФ 3 полки морських ракетноносіїв Ту-22 і Ту-16.

Ракетноносія авіація може завдавати ударів по території агресора навіть не заходячи в її повітряний простір – дальність пуску ракет близько 2000 км.

За часів президента Кучма при активному тиску Державного Департаменту США було знищено 60 ракетноносіїв Ту-22, 10 – Ту-160, 19 – Ту-95, а також 487 крилатих ракет Х-55 і 423 крилаті ракети Х-22.

У 1999 році Україна за згодою США передала Росії 8 стратегічних ракетноносіїв Ту-160, 3 ракетноносії Ту-95 і 581 крилату ракету Х-55. Тепер ці літаки цими ракетами здійснюють обстріли українських міст і сіл, знищують інфраструктуру нашої держави, вбивають цивільне населення, руйнують житлові будинки і лікарні.

У 2001 році Україна продала 12 крилатих ракет в Іран і 6 у Китай. Було знищено 7 протичовнових літаків Ту-142,

які тепер могли б перешкодити підводним човнам РФ завдавати ударів по українській території ракетами «Калібр» з акваторії Чорного моря.

Екзсуступник начальника Генерального штабу Збройних сил України, генерал-лейтенант Ігор Романенко відзначає: «Росіяни сприймали, сприймають і сприйматимуть лише мову сили. І тому необхідний прояв сили з нашого боку у вигляді обстрілів кораблів, підводних човнів, з яких пускають ракети тощо. Треба організувати протиповітряну та протиракетну оборону. Але щодо балістичних ракет, то у нас взагалі немає засобів знищення. Тому нам потрібна зброя далекої дії, шонайменше 300 км. З цим, до речі, погоджується і колишній посол США в Україні Тейлор. Він сказав про те, що джерела загроз треба надавати незалежно від того, чи перебувають вони на території України, чи Росії».

Слушно. Бездумно ліквідована в Україні ракетноносія авіація не становила загрози ні для США, ні для нинішніх західних союзників України. Тож маємо право і підстави продовжувати вимагати, щоб США і країни ЄС у терміновому порядку почали надавати Україні засоби протиракетної та протиповітряної оборони для ефективного захисту її території. Зброя ля сухопутних військ окреме питання.

13 червня під час дискусії «Точки тиску: де вирішується війна в Україні», організованої «Атлантичною радою», неурядовим аналітичним центром у Вашингтоні, колишній головнокомандувач (1997-2000 рр.) союзними силами США та НАТО Веслі Кларк заявив: «Настав час повернутися до уроків, які ми засвоїли. НАТО має втрутитись. Давайте офіційно це оголосимо і накажемо росіянам припинити вогонь. Війну неможливо зупинити без втручання НАТО».

За його словами, втручання НАТО залежить від політичної волі та «рішучості національних лідерів». Як приклад, воєнний експерт навів дії НАТО в Югославії. 24 березня 1999 року війська НАТО (переважно військово-морські і військово-повітряні формування США, Великої Британії, Франції та Німеччини) без формальної згоди Ради Безпеки ООН почали операцію в охопленій війною тодішній федеративній державі.

16 червня в інтерв'ю CNN міністр оборони України Резніков оптимістично заявив: «Ми збираємося звільнити всі наші території, всі, включно з Кримом. Крим – це стратегічна мета для України, бо це українська територія. Але ми рухатимемося крок за кроком».

«Світ на вашому боці», – надихаюче заявив прем'єр-міністра Італії Маріо Драгі, відвідавши Ірпінг разом з президентом Франції Еммануелем Макроном, канцлером Німеччини Олафом Шольцем, прем'єр-міністром Італії та президентом Румунії Клаусом Йоханнісом.

Побачимо. Час збирати каміння...

Олег К. РОМАНЧУК

